

УКД 374.14

Ланова Л.М., аспірантка Вінницького державного педагогічного
університету імені Михайла Коцюбинського
Науковий керівник, кандидат педагогічних наук, професор
М. Ю. Кадемія

ЕЛЕКТРОННЕ НАВЧАННЯ В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ: ДОСВІД І ПРОБЛЕМИ ВИКОРИСТАННЯ

***Анотація.** Дослідженнями встановлено, що поява і розвиток технологій електронного навчання дозволяють успішно навчати здобувачів освіти за допомогою дистанційної взаємодії між ними і педагогами. Останнім часом удало поєднується робота на дистанції і робота в аудиторіях.*

У статті розглянуто досвід і деякі проблеми використання електронного навчання в освітніх закладах, деякі проблемні питання в організації дистанційної освіти за допомогою електронного навчання.

***Ключові слова:** електронне навчання, електронний навчальний курс, переваги та недоліки електронного навчання.*

E-LEARNING IN EDUCATIONAL INSTITUTIONS: EXPERIENCE AND PROBLEMS OF USE

L.Lanova

***Abstract.** Improving e-learning technologies will allow to successfully teach students through the prism of the theory of transactional distance interaction and socialization of virtual presence.*

In this article we want to consider the experience and problems of using e-learning in educational institutions, some problematic issues in higher education, which is considered the most favorable for the study and implementation of the model of e-learning.

***Keywords:** e-learning, e-learning course, advantages and disadvantages of e-learning.*

Вступ. Інноваційні процеси в освіті виникають у різні історичні періоди розвитку людства і визначають модернізацію і вдосконалення цієї галузі. Їх поява зумовлена розширенням міжнародного співробітництва в галузі педагогічної науки і практики роботи закладів освіти. Як відомо, інноваційна діяльність є системним видом діяльності, спрямованим на реалізацію нововведень в будь-якій галузі. Тому поява цифрових інформаційно-комунікаційних технологій, електронного навчання в закладах освіти надзвичайно перспективно для підвищення активності, креативності і творчості учнів, студентів і викладачів. Установлено, що ефективність навчання зійдеться на деяких основних положеннях: навчання засноване на взаємовідносинах педагогів і здобувачів освіти; навчання – природний процес; навчатися необхідно; навчання носить індивідуальний характер; навчання – це праця; навчання легко передається іншим, викликає наслідування; навчання тісно пов'язане з практикою. Підсумовуючи, наголосимо, що ефективність електронного навчання залежить від взаємодії викладача (різноманітність та ясність у викладанні матеріалу) та студента (захоплення, успіх як результат, довірливі відносинами між викладачем і тими, хто навчається) [6, с.45].

Актуальність проблеми. Пандемія COVID – 19, а також повномасштабна військова агресія з боку росії, що відбувається нині на всій території України, примусили освітян перейти на дистанційну форму навчання. Така форма навчання забезпечує здобувачам освіти можливість навчатися без відриву місця проживання, а викладачам – від місця роботи, застосовуючи різні технічні засоби (комп'ютери, планшети, смартфони та інші), що дозволяють спілкуватися на відстані.

Дистанційна освіта створює нове освітнє електронне навчання, інформаційно-освітнє середовище, в якому опиняються здобувачі освіти, які мають певну мету, ідею, щодо застосування інформації в повсякденному житті.

Виникає питання: чому ж не всі учні або студенти зацікавлені електронним навчанням? Чому у деяких зникає бажання навчатися? Як зробити електронне навчання цікавим і доступним? Наш досвід свідчить, що для того, щоб здобувачі освіти були в змозі спілкуватися, здійснювати діалог не тільки з викладачем, а й контактувати між собою треба широко використовувати якісне електронне навчання, де всі ці питання вичерпуються і з'являться нові перспективи створення інформаційно-освітнього середовища. Воно буде задовольняти потреби як викладачів, так і студентів, учнів щодо використання та впровадження нових наукових знань, ідей та підходів.

Короткий аналіз попередніх досліджень і невирішені проблеми

Досвід використання електронного навчання описаний у багаточисельних працях українських та закордонних учених (В.Биков, А.Гуржій, Р.Гуревич, С.Литвинова, Л.Лупаренко, Н.Опушко, О.Спірін, М.Шишкіна, Л.Шевченко та ін.).

Питання «бути чи не бути?» для дистанційної освіти нині вже не є актуальним. У всьому світі дистанційна освіта існує, займаючи своє соціально-значуще місце в цій галузі. Наприкінці 2021 року і на початку 2022 року кількість людей, що брали участь в дистанційній освіті сягає близько 1,8 млрд осіб. Однією з проблем електронного навчання є відсутність соціальної взаємодії і потенційні недоліки який воно може принести. Тому в усьому світі нині шириться так зване змішане навчання яке гармонійно поєднує в собі дистанційне навчання (онлайн) і навчання в аудиторіях, де є така можливість. За результатами опитувань, проведених в університетах України та інших країн Європейської співдружності з'ясовано, що через пандемію здобувачі освіти мають проблеми з концентрацією на навчанні, відчувають почуття самотності та переживають зниження настрою. Беручи участь лише у дистанційному навчанні, під час пандемії, викладачі і здобувачі освіти часто-густо переживають проблеми пов'язані зі здоров'ям: підвищення тривожності, стрес, страх та інші негаразди [5, с.64]. Впливає також нестача

кадрів, викладачів і вчителів, що можуть організовувати дистанційне навчання предметів, а також фахівців із дистанційного навчання – модераторів, фасилітаторів, тьюторів, координаторів. Це є нині суттєвою проблемою [6].

Метою нашого дослідження є вивчення досвіду та проблем електронного навчання в освітніх закладах, його подальший розвиток.

Теоретичні основи дослідження. Електронне навчання, тобто навчання за допомогою Інтернету та мультимедійних засобів – це інноваційна технологія, спрямована на професіоналізацію та підвищення мобільності здобувачів освіти; на сучасному етапі розвитку засобів інформаційно-комунікаційних технологій може розглядатися як технологічна основа фундаменталізації вищої освіти [5, с.64]. Електронний навчальний курс (дистанційний курс) – комплекс навчально-методичних матеріалів та освітніх послуг, створених для організації індивідуального та групового навчання з використанням технологій дистанційного навчання під керівництвом викладача, який реалізується засобами Інтернет-технологій, відеоконференцій, телебачення, інших засобів і вимагає активного спілкування викладачів зі здобувачами освіти або учнів і студентів між собою, в якому навчальний матеріал подається в структурованому вигляді та зберігається на спеціальному порталі.

Ефективність електронного навчання зумовлено такими перевагами:

1. Персоніфікація. Слухач електронного навчання може самостійно: визначати швидкість вивчення навчального матеріалу; визначати, коли він хоче проходити навчання; визначати, які саме розділи навчального матеріалу і в якій послідовності йому необхідно вивчати.
2. Можливість проходження навчання без відриву від виробництва.
3. Можливість комбінування навчального контенту для формування різноманітних навчальних програм, адаптованих під конкретного учня.
4. Можливість одержати набагато більше відомостей, необхідних для оцінки знань, умінь і навичок, отриманих в результаті навчання. У тому

числі: час витрачається на питання, кількість спроб, питання або завдання, які викликали найбільші труднощі тощо. Наявність таких відомостей надає можливість педагогу набагато гнучкіше керувати проведеним навчанням.

5. Вартість. Незважаючи на необхідність високих початкових інвестицій, навчання, яке проводиться з використанням технологій дистанційного навчання, виявляється значно дешевшим порівняно з традиційним очним навчанням.

6. Можливість його використання для навчання осіб з особливими потребами (інклюзивне навчання).

7. Надання доступу до якісного навчання особам, які з тих чи інших причин не мають можливості навчатися за традиційною очною формою.

8. Побудова ефективної системи управління навчанням на основі можливості збирання значно більшої кількості відомостей про проходження навчання здобувачем освіти у порівнянні з традиційним очним навчанням.

До недоліків електронного навчання варто віднести такі:

1.Складність внесення оперативних змін, у випадку, якщо навчання вже розпочалося.

2.Необхідність формування додаткової мотивації у студентів, порівняно з іншими формами навчання.

3.Необхідність значних інвестицій для розбудови середовища електронного навчання.

4.Висока залежність від технічної інфраструктури: збій в інфраструктурі може призвести до зниження ефективності чи взагалі зриву навчання.

5.Відсутність достатньої кількості фахівців у сфері технологій електронного навчання.

Висновки і подальші напрями дослідження. Сформулюємо декілька проблем освітньої галузі, що необхідно фундаментально вирішити нині:

- визначення важливості дистанційних курсів і визнання електронного навчання нарівні традиційного;
- мовна проблема в процесі розповсюдження освіти по всьому світову (знання іноземної мови);
- нерівномірний розвиток інформаційно-комунікаційних технологій;
- значна вартість розробки та підтримки електронних курсів.

Отже, організація ефективного електронного навчання з використанням Інтернет і мультимедіа містить такі аспекти: з відкритий доступ до новітніх ресурсів; формування додаткових мотивацій для дітей та молоді; створення комплексу навчально-методичних матеріалів і послуг; створення нових технологій для організації індивідуального та групового електронного навчання; впровадження засобів Інтернет-технології, відеоконференції, телебачення та ін. Завдяки цьому можна реалізовувати активне спілкування педагогів зі здобувачами освіти та останніми між собою під час електронного навчання або виконання практичних і лабораторних робіт. Навчальний матеріал має зберігатися у структурованому електронному вигляді на спеціальному порталі. Електронне навчання у закладах вищої освіти може запровадити широкий спектр нових послуг, що допоможе здобувачам освіти набути нових компетенцій для майбутньої професії, а викладачам з метою підвищення їхнього рівня кваліфікації.

Список використаних джерел

1. Гуревич Р.С., Кобися В.М., Кобися А. П., Кізім С.С. Куцак Л.В. Опушко Н.Р. Формування цифрової компетентності майбутніх учителів у вивченні комп'ютерно орієнтованих технологій навчання. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*. Збірник наукових праць. Вінниця: ТОВ «Друк плюс», 2022. Вип. 63. 220с. (С.5-18).
2. Гуревич Р.С., Фрицюк В.А., Опушко Н.Р., Гадайчук Н.В., Габрійчук Л.Е. Підготовка майбутніх фахівців до професійного саморозвитку в інформаційно-освітньому середовищі університету [колективна монографія] / Theoretical and scientific foundations of pedagogy and education: collective monograph / Kazachiner O., Boychuk Y., – etc. – International Science Group. – Boston : Primedia eLaunch, 2022. 476 p. Available at : DOI – 10.46299/ISG.2022.MONO.PED.1 (с.425-442).

3. Підготовка майбутніх учителів в освітньо-інформаційному середовищі закладів вищої освіти засобами інформаційно-комунікаційних технологій: [монографія] / Р. С. Гуревич, М. Ю. Кадемія, В. М. Бойчук, та ін.; за ред. академіка НАПН України Р.С. Гуревича. Вінниця: ТОВ Фірма «Планер», 2019. 562 с.
4. Пінчук О.П., Лупаренко Л.А. Дидактичний потенціал використання цифрового контенту з доповненою реальністю. Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми. Зб. науко. праць. Вип. 63. Вінниця, 2022. 250 с. (с.38-45).
5. Татарчук Г. Інституціоналізація дистанційного навчання: соціологічний аспект. Освіта. 2000. №1. с.63-72.
6. Інтерактивні технології навчання у вищому педагогічному навчальному закладі: навчальний посібник / за ред. Р.С.Гуревич, М.Ю.Кадемія, Л.С. Шевченко. Вінниця: ТОВ фірма «Планер» 2013. 256 с.